Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

SVOBODA

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 14 ВЕРЕСНЯ 1911. ЧИСЛО 37. VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, September 14, 1911. No. 37.

ДО ВІДОМА.

Дає ся до відома всім Членам і Урядникам Р. Н. Союза, що Річне Засїданє Головних Урядників Р. Н. Союза ухвалило удїлити підписаному тримісячну відпустку для поратованя здоровля. Відпустка розпочинає ся з днем 15-го вересня 1911.

Просить ся отже з всїми урядовими справами почавши від 15-го с. м. звертати ся до Містопредсїдателя, п. Івана Мартона, в Whiting, Ind., як до управненого після приписів статута до обнятя і заступованя Головного Предсїдателя Р. Н. Союза в усїх його урядових чинностях.

Д. Капітула,
Гол. Предс. Р. Н. Союза.

Протест.

Спонукані і покликані ухвалою, запавшою на річнім засїданю Головного Видїлу Руського Народного Союза, що відбуло ся в Джерзи Сіті, Н. Дж., на днях 5., 6., 7., і 8. с. м., почуваємо ся до прикрого обовязку подати до прилюдного відома як слїдує:

Позаяк Високопреподобний о. Константин Курилло, дїйсний Шамбелян Його Сьвятости Пія X-го, Канонїк, Совітник, пітсбурський Декан і Парох, на проповіди, виголошеній в гр-катол. церкві, в Пітсбург, Па., на дни 20-го серпня с. р. між иншим сказав: „Вас учено дурниць через 15 лїт" —

позаяк сї слова Високопреподобного о. Константина Курилла, дїйсного Шамбеляна Його Сьвятости Пія X., Канонїка, Совітника. пітсбурського Декана і Пароха, не можуть відносити ся до нїкого иншого, як тільки до бл. п. о. Н. Стефановича, —

позаяк отсей вислів Високопреподобного о. Константина Курилла, дїйсного Шамбеляна Його Сьвятости Пія X., Канонїка, Совітника пітсбурського Декана і Пароха потвердили віродостойні і наочні сьвідки —

тому ми, так в імени своїм. як також в імени Головного Видїлу Руського Народного Союза, усїх членів Руського Народного Союза, усїх приятелїв, приклонників і почитателїв бл. п. о. Н. Стефановича, заявляємо:

що Високопреподобний о. Константин Курилло, дїйсний Шамбелян Його сьвятости, Пія X., Канонїк, Совітник, пітсбурський Декан і Парох, накинув ся на свого товариша і собрата по чину — се к и р и н я;

що Високопреподобний о. Константин Курилло, дїйсний Шамбелян Його Сьвятости, Пія X., Канонїк, Совітник, пітсбурський Декан і Парох, накинув ся на чоловіка такої міри, як бл. п. о. Стефанович — се з л о б а;

що Високопреподобний о. Константин Курилло, дїйсний Шамбелян Його Сьвятости Пія X., Канонїк, Совітник, пітсбурський Декан і Парох, накинув ся на память помершого, потоптавши ногами звісне етичне правило, респектоване навіть поганами: „de mortuis nihil — sine bene" (про померших (говорить ся) або нїчо, — або лиш добре) — се п і д л і с т ь.

о. Михаїл Балог,
голов. дух. упр. Р. Н. Союза.
Осип Стеткевич,
редактор „Свободи."

Звіт

з річного засїданя Головного Уряду Р. Н. Союза, відбувшого ся в Джерзи Сіті, Н. Дж. на днях 5., 6., 7., і 8. вересня 1911-го року.

Перший день, 5-го вересня 1911.

Точно з ударом 10-ої години перед полуднем головний духовний управитель Р. Н. Союза, о. М. Балог, в сослуженю о. Вал. Балога, відправили в місцевій гр.-кат. церкві Службу Божу і панахиду за померших членів Р. Н. Союза. На Службі Божій були присутні усї головні урядники.

По Службі Божій заповіджено засїданє на годину 2-гу по полудни.

О год. 2-ій по пол. головн. предсїдатель отворив річне засїданє Головного Уряду Р. Н. Союза короткою принагідною промовою. Сконстатовано, що явили ся слїдуючі головні урядники: о. М. Балог, гол. дух. упр.; Д. Капітула, головн. предсїдатель; Марія Черемшак, заст. предсїд.; Ів. Мартон, заст. предс.; С. Ядловський, головн. фінанс. секр.; А. Шаршонь, головн. кас.; о. В. Балог, предс. контр. комісії, К. Поступак і Теодор Каськів, члени контр. комісії; Ів. Ґлова, А. Стефанович, Йос. Ялечко, Сильв. Маркевич і Андр. Добош, радні; Ілько Моранець, головн. орґанізатор; Осип Стеткевич, редактор руської „Свободи" і Андрей Ґела, редактор слов. „Свободи". Неявили ся: Теодозій Лабовський, головн. рекорд. секр. і Василь Левчик, радний.

Справозданє гол. дух. управителя.

Гол. дух. управитель Р. Н. Союза о. Мих. Балог, забрав перший слово, заявляючи, що він нїякого справозданя не може складати, позаяк від минувшої конвенції аж дотепер не мав найменшої спосібности до урядованя. По тій причинї гол. духовний управитель висказує свій жаль на адресу головного екзекутивного комітету та контр. комісії, які не уважали за потрібне узнавати також і голов. духовн. управителя як одновартісного члена екзекут. комітету і головного урядника, і не покликали його нї раз на нїяке засїданє анї нараду.

Відповідав на сї закиди головний предсїдатель, Д. Капітула, заявляючи, що головн. екзекутивний комітет, урядуючи, придержував ся стисло приписів обовязуючого статута; тому він не бачить, де і в чім ображено головн. дух. управителя. Ту саму гадку заступав також і предс. контрольної комісії, о. Вал. Балог.

Вивязала ся довша дебата, яку остаточно на внесенє п. С. Ядловського, поперте п. Стеткевичом, порішено залишити, як не ведучу до нїякого конкретного висновку.

Справозданє гол. Предсїдателя.

Після денного порядку забрав слово п. Дм. Капітула, головний предсїдатель Р. Н. Союза і відчитав слїдуюче справозданє:

„Високоповажані панове, головні урядники!

Моє справозданє як голов. предсїдателя Р. Н. Союза буде коротке, бо обширне справозданє здадуть п. секретарі. Однак все таки належить менї, як гол. предсїдателеви орґанїзації, подати хоть короткий образець моєї однорічної дїяльности та стану, в якім находить ся наша орґанїзація.

XI-та головна конвенція, вибираючи мене предсїдателем, вложила на мої плечі загальний нагляд над цїлою орґанїзацією після вказівок статута; сей обовязок я старав ся спсвняти як найточнїйше, після моїх сил і спромоги.

Щоб ввести в отсе моє справозданє якусь систематичність, пічну від ухвал, запавших на послїдній, XI-ій головній конвенції, і переходячи одну ухвалу за другою, вкажу, котра зістала переведена, а котра нї, і чому.

Оттаких головних ухвал було 5, а іменно:

1) Зміна назви нашої орґанїзації з „Р. Н. Союз" на „Гр. катол. руський Союз";

2) побільшенє орґану з 8 сторін на 12 сторін і принятє трьох редакторів;

3) вступленє нашої орґанїзації в члени „Славянського Еміґраційного Дому";

4) купленє дому в Йонкерс, в якім містила ся колись бурса, на власність Р. Н. Союза;

5) виплата всяких запомог.

Приступаю до першої ухвали: зміна назви нашої орґанїзації.

Сейчас по конвенції удав ся я в тій справі до нашого адвоката і попросив його заняти ся сею справою. Адвокат, розглянувши суть справи, і прочитавши дотичний уступ з конвенційних протоколів, завідомив мене, що є готовий подати головному урядови оцїнку сеї ухвали, оперту на букві права. Я в виду того скликав сейчас засїданє головного екзекутивного комітету на день 4-го листопада 1910-го року, на яке запросив також нашого епископа, С. С. Ортинського. На отсїм засїданю адвокат заявив рішучо, що після обовязуючих тут прав, ухвала що до зміни назви і чартеру є неважна, а тим самим така зміна не дасть ся нїяк перевести.

На тій підставі отся ухвала послїдної конвенції остала не виконана, а усї параґрафи. дотикаючі ся зміни назви нашої орґанїзації, не війшли в статут.

На тім самім засїданю головний екзекутивний комітет порішив виконати і додаткову конвенційну ухвалу, то є перевести потрібні поправки в статутї, позаяк ухвалою конвенції гол. екзек. комітет мав до сего повну силу і власть. В тій цїли прошено Владику, С. С. Ортинського і о. Улицького, щоб вони подали свої уваги дотично статута. Се згадані оо. приобіцяли зробити, до днесь однак не зробили.

Порішено випечатати 20.000 руських і 4.000 словенських статутів. Упорядкованє і уложенє статута віддано п. С. Ядловському за винагородою $50.00. Статут сей днесь знаходить ся вже в руках членів.

(Дальше буде.)

До наших Дописувателів.

Упрашаємо отсим наших шан. дописувателів надсилати свої дописи і статї на адресу редактора: Joseph Stetkewicz, c/o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J. — або на його домашню адресу: Jos. Stetkewicz, 88 Sussex St., Jersey City, N. J.

Розходить ся тут о так звану „редакційну тайну", яка перестає бути тайною тодї, коли про неї знає двох або більше людий. Єсли отже котрий з шан. дописувателїв і інформаторів „Свободи" бажає, щоби його імя не дістало ся нїколи до публичної відомости, т. зн. щоби його імя позістало справдї редакційною тайною, нехай застосуєть ся до повисшої просьби, бо инакше редакція нашої часописи не може брати на себе нїякої відвічальности. Само собою розуміє ть ся, що всякі платні оповістки (адвертайзменти) і оголошеня братські треба адресувати, як і доси, на імя менаджера друкарнї: Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

При сїй нагодї пригадує ть ся всїм, кого се обходить, що редакція не містить н і к о л и безіменних статий і дописий. Імя і назвиско дописувателя мусить бути редакції звісне, а дотичному дописувателеви прислугує право підписати свою допис якимнебудь словом або видуманим назвиском, а від редакції жадати захованя „редакційної тайни".

Редакція „Свободи."

ОБРУСИТЕЛЇ.

Повість із суспільного житя поліської країни,

Н. ЛАНСЬКОЇ.

*З великоруського переклала ****

(Дальше).

— Нї, вже сим разом будьте вибачні... Бо бігме так спати хоче ся, — відповів Гвоздик позїваючи. І витягнувши годинник з [illegible] сказав: — ов, не накручений [illegible] звертаючи уваги на зап[illegible]инського, зачав накр[illegible]ик.

— Алеж то[illegible] й? — і не[illegible]дав собі Петро Іванович, улекшуючи собі свій гнїв острим словом. — Тож дивіть ся, панове, не забудьте в пятницю московських преподобних сьвятителів, — обізвав ся жартобливо, прощаючись і ледви здержуючи свою злість.

— О те вже будьте спокійні! за тим ми й приїхали! — обізвав ся Шнабс так твердо і тверезо, мов би з найдокладнїйшою увагою слїдив за розмовою.

— Ну, накладай шапку! — закомендерував Гвоздик і посвистуючи отворив двері.

І пішли собі.

— А він ото вам щось о осторожности проповідував, — сказав Шнабс, посьміхуючись і кинувши головою в сторону маршалківського помешканя, — я, знаєте, все чув, хоть ніби дрімаю... Але ви його таки добре наперед себе брали!...

— А я гадав, що ти направду спав... — подивив ся Гвоздик на него, здивований трохи.

— Нї, я лиш тому, що вже нудно робить ся тарабарщину слухати. Він бувало і мене так зразу то поданями, то жалобами, то репутацією страхав, а я йому: лишіть, кажу, Петре Івановичу, менї все одно, не сегодня то завтра наженуть; бо то вже семе місце за три роки — то вже найлїпше на дорогу поживлюсь, а тим хамам хиба не все одно, кому платити? сегодня менї, завтра вам, а там ще кому вдасть ся... Від того часу перестав — не зачіпає більше.

Панї маршалкова ледви дочекала ся, щоб гостї забрали ся з хати.

— Я не розумію, як ти можеш позволити Гвоздикови говорити такі річи! — скрикнула вона сердито, поправляючи серветку. А відтак що за стрій — кафтан якийсь.

— Ти не дивуй ся, душко, бо він трохи був тее, — щовкнув себе Петро Іванович по краватцї, а менї не хотїло ся розводити тих річий при Шнабсї... Поганцї! — промовив крізь зуби. — І відки всї тоті новини, всї тоті брехнї! А найгірше з тими проклятими клепками: менї вони повперек горла вже стали. — Оногда твій братчик коханий підхопив в ґазетах якісь недорічні вісти. Ти йому напиши, що все те брехня, — сказав остро — брехня тай годї — крикнув попадаючи в жар.

— Розуміє ся, а якже! — сказала швидко „панї маршалкова", на млї ока успокоївши гнїв, коли увиділа, як тим загриз ся чоловік. — Успокій ся, Pierre, тобі то шкодить, — промовила зворушеним голосом. — Але журити ся не було коли і „панї маршалкова" заняла ся приготованями до іменин.

VII.

Іменини були таким урочистим сьвятом, до котрого приладжувано ся завчасу: із поблизької волости, там, де був старшиною старий приятель Петра Івановича, мали доставчити на стіл орябків, готурів, куропатв, а коли-б удалось то й деяку серну. День перед ярмарком, смерком, коли вже цїла площа заставлена була возами з усяким добром, а жиди в замазаних бекешах хитро шмигали поміж возами та лукаво зазирали до середини, на подвірє до „пана маршалка" заїхав тайком наладований віз. Як стій, вискочив з кухнї кухар Михайло, за ним сторож Лука, повнячий обовязок шамбеляна і зачали витягати з воза вузлики, мішки, бочілки й бочілочки, котрі знов з надзвичайною зручностию хапала помивачка Палагея і щезала з ними в дверях темної і брудної кухнї. Коли притаскали послїдну фасочку з маслом, увійшла панї маршалкова, між тим Михайло покоштував уже кавалочок масла і сказав, що пересолене.

— Кілько дичини? — спитала панї журливо, бо іменно дичина мала займити головне місце на імениннім столї.

— Двайцять пар орябків, пятнайцять штук готурів! — відповів крізь ніс Михайло, витягаючи птицї одну за другою і з замилуванем важучи кожду в руцї. — Якого настріляли, — не втерпів, щоби не сказати, — то певно в скарбовім лїсї...

— А тут що? — перебила йому панї, тикаючи кудись пальцем.

— Тут крупи, тут мука, тут масло... — і з натугою підоймив фаску з маслом. Але солене дуже: до французького тїста не здале...

— Переполоскати можна! — остро запримітила панї. — Не купувати-ж зараз другого! — І похилившись липем до самої фаски, не лише понюхала, але й лизнула з цікавости.

Переревідувавши цїлу провізію аж до квашених рижків, зачала вимірювати, кілько чого мине ся на завтра і розваживши менше більше, налякала ся так великого розходу. Хоть все то було і не куповане, але попавши раз в руки, зараз набирало такої самої вартости, як би й своє.

Тимчасом іменини зближали ся, а вкінци настав той день. Жаль лише, що перший пиріг був несмачний: розпечатаний лист з почти містив в собі якусь немилу замітку в справах опікунських.

Петро Іванович, кинувши папір під стіл, спомянув лихом Шольца і наслав всякого нещастя прокураторови на голову. В ту хвилю скрипнув хтось поволи дверми.

— Чого треба? — обернув ся гнївно „пан маршалок".

— Старшина з Кругалївської волости прийшов поздоровити з днем ангела — завідомив весело Михайло.

— Заклич сюди! — сказав Петро Іванович і встав потягаючись.

Двері поволи отворили ся і велика постать з ланцюхом на шиї, пропхавши ся боком, стала коло одвірка.

— Як ся маєте, Михайле Петрів! — весело промовив Петро Іванович.

— Маю честь поздоровити ваше високородіє, — також весело відповів Михайло Петрів, — жичу всякого щастя супрузї і діточкам, многая лїта в здоровлю прожити, чого собі від Господа Бога жадаете! — говорив без звязку старшина, за кождим словом кланяючись низенько.

— Дякую тобі, дякую! — зупинив його пориви Петро Іванович і завізвав його приступити близше.

Тим самим боковим ходом, осторожно, мов би ступав по склї, приблизив ся старшина до стола. Петро Іванович сїз і кашельнув.

Виправивши старшину, Петро Іванович довго ще ходив по кімнатї, виговорюючи якісь незрозумілі слова, щось як би: „обрахунки" і „дві тисячі"... а по лици просувались хмарки якогось невдоволеня. І так був задуманий, що навіть не завважав як увійшла жінка.

— Душко, — сказав він, коли вона сїла коло стола з папільотами на голові і слїдами рижового пудру на чолї, — душко, я гадаю, що треба-би запросити Шольца...

— Прокуратора! — здивувала ся вона, — прецїнь він у нас не буває...

— Після моеї гадки треба його запросити. Іван Тихонович менї казав в тайнї, що він і сам би рад і навіть, каже, готов зробити перший крок, лише що тут прилучили ся якісь побічні впливи...

Панї мовчала, бо взяла собі за правило мовчати, коли не розуміла „висших" мислий мужа.

— Я напишу лист, пішлю Михайла, — сказав Петро Іванович, витягаючи папір.

— Бій ся Бога! якже-ж його відорвати від кухнї?

— То пішли Луку...

— Лука орябки скубе...

— То най Палагея побіжить...

— Ах, Боже мій! — жалібно сказала панї, — вона менї спідницю прасує.

— Агій, що за чорт! То хиба сам піду!... З тими спідницями та прасованем ради собі дати не можете! — І розгнїваний з лоском відсунув крісло.

— Пиши лист, я відішлю! — покірно сказала панї, наваживши ся вже пожертвувати і орябки і спідницю, щоби лише не дразнити делїкатних нервів Петра Івановича. Уступчивість жінчина зараз привела його до нормального стану. Знов сїв коло стола, замочив перо і поклавши замашистий восклик по словах „високоповажний пане" довго ломив собі голову, в який спосіб запрошувати чоловіка, котрого що лише післав до чорта, разом з прокураторським надзором.

В кінци лист був написаний, запечатаний і сторож Лука, відорваний від орябків, весь покритий пірєм і пухом, пішов до прокуратора.

VIII.

Іменини відкрито офіціяльно о 8 годинї вечером: дїти були поумивані, поубирані, в льоках; бона, m-me Ernestine Arnou з Парижа, за дозволом „панї" пришпилила собі рожеву кокарду; сторож Лука затягнув свій сьвяточний сурдут цинамонової барви, з величезним ковнїром і з короткими рукавами; в гостиннім покою запалили тілько сьвітла, що гостї, входячи з темного передпокою, мусїли жмурити очи, доки не привикли до тої іменинної ілюмінації; „панї маршалкова" що хвиля заглядала в зеркало усьміхаючись весело і чуючи себе господинею тої цїлої вистави. Той день завсїгди підоймав Лупинських в опінії публичній, бо приймали гостий так сердечно, що не було способу оперти ся їх запобігливим заходам. В гостиннім покою було сьвітло, пахло перфумами і помадою, домашні паньство сїяли веселостию, а дїти виглядали як правдиві ангели і хоть тоті ангели й пождюхали ся за дверми, розкудовчивши свої напомадовані голови, за то тут в ожиданю гостий були так добре виховані і люблї, що могли служити взірцем всякому вихованю в загалї.

В гостинній було пишно як на виставі, за то дїточий покій і кухня показували такий закулїсовий образ, на котрий один погляд міг відобрати всяку охоту до обходженя іменин. В дївочій поскладано на купу всї дїточі ліжка, посувано в кут непотрібні меблї, висїли спідницї самої „панї" і шляфрок самого „пана"; сюди зіпхано все, що лише могло заваджати в покоях; тут на столї в кутї була прилагоджена закуска, стояли фляшки і таємничо прикрита серветкою таца з цукрами. Тут тяжко було обернути ся, аби чого не зачепити або не трутити. В кухни було ще гірше: палаючий огонь від ранку розпалив зелїзну плиту до такої степенї, що лише привичний чоловік міг там не задусити ся, але кухар Михайло був, слава Богу, привичний; в кухни було тїсно, нечисто, душно, а треба було, щоби все зроблено було як найлїпше. На довершенє тої закрутанини, касиновий послугач Кузьма, котрого завізвано в характері головного зарядчика, так угостив себе горівкою в честь московських сьвятителів, що стративши рівновагу, полетів зі сходів разом з самоваром, наляв до будня оцту, збив три тарелї, а нарештї Михайло витрутив його на двір, щоб витверезив ся в холодї. В кухни серед зеленавого чаду від пригорілого масла — чути було лайку на всїх нарічях Полїся, а кожда страва приправляла ся такими кольками іменинникови і його гостям, що дивно було, як той іменинник і його гостї не подавили ся за першим кусником. Зачали сходити ся гостї і в гостинній виглядало чим раз виставнїйше, чим раз урочистїйше; о десятій годинї в покою було так повно, що мужчини наступали один другому на ноги, а дами не знали, куди дїти ся з своїми шлепами, а над головами уносив ся такий чад від диму циґарового, як в кухни від іменинної вечері. Петро Іванович очевидно чогось непокоїв ся; трівожно обертав ся кождий раз, коли відчиняли ся двері від передпокою і ступаючи напротив гостий, потаємно злостив ся, не видячи осіб, котрі мали бути окрасою нинїшного вечера. О десятій годинї не було нї Орлових, нї Шольца, а Петро Іванович сидів як на шпильках, позираючи то на двері то на годинник. Хтось запитав ся про Орлових.

— Вона щось нездорова, — сказала „панї маршалкова" з уданим жалем.

— Чи може нагло заслабла? — запитала жінка судії, — бо я її виділа сегодня на почтї...

— Так?... протягла панї і переглянула ся з мужем.

Петро Іванович був дуже недобрий. Увійшовши до другого покою, нагнав дїтий спати, назвав Французку „дурною козою" за те, що його про щось недорічного запитала. Коли стрілка на годиннику станула на три чверти на одинайцяту, домашні паньство ще раз переглянулись і порозуміли, що нема що ждати довше.

— Панове! — промовив іменинник з усьміхом — чи не взяти ся нам до роботи! — і показав на столи прилагоджені до карт.

Гостий порозміщували.

Все напружене оживленє зійшло з напудрованого лиця панї маршалкової, губи стягли ся, а замість усьмішки вона лише кривила ся немило і цїла мов полиняла, як линяє від дощу або сонця дешева матерія. Чи варто було прилагоджувати майонеси з орябків для справника, котрому досить було й печеної гуски? для тих нїмаків Бушів, що і без того завсїгди на дієті, — а чи може для Шнабса або для Гвоздика? А членів з опіки мож було нагодувати яким небудь книшем. Настрій домашних уділяв ся й гостям. Ще мужчинам коло карт ішло як ішло: були бодай занятї чимсь — але між дамами розмова цїлком не клеїла ся. Нарештї і тих посадили до карт; господинї на голові остали ся лише властителька конвікту Квасовська, котра так забула ґеоґрафію, що лише з причини герцеґовинського повстаня довідала ся, де лежить Балканський півостров, — та докторова Пшепрашинська і попадя; тоті дами заявили, що „в гроші не грають" і завязали свій віддільний кружок коло стола на канапі... Вечер тягнув ся поволи і вкучно і оживив ся лише, коли в побічнім покою задзвонили тарелями і чарками

(Дальше буде).

ва „Україна“, „Українець“ так, що від 150 років на означенє нашої народности вживає ся в межах Росії тільки назв Україна і Українець (побіч урядових назв „Малороссія“ і „Малороссъ“, яких уживає лише правительство і правительственні ґазети).

Коли російські царі наказали Москалям звати ся лише „русскімі“, а московську мову назвали „русскою“, тоді наш нарід в російськім царстві, аби відріжнити свою народність, мусів занехати слова „Русь“ і „руський“ і вживати „Україна“ і „український“.

Москалї, прямо кажучи, забрали нам силою слово „руський“ і присвоїли його собі на означенє московської народности і мови, а то в тій цїли, аби затерти ріжницю між нашим народом, а Москалями. Можливо їм було забрати наше старе імя, але неможливо було затерти дїйсну ріжницю між Русинами а Москалями; неможливо було викоріпити ріжницю мови, раси, звичаїв, письменства, культури, історичної минувшини і національного почутя.

Коли з початком 19-го столїтя зачало ся відродженє нашої народности в Росії, і коли на Українї виступили перші українські письменники, що стали писати чисто-народною мовою без ніяких домішок польщини, московщини, або церковщини, тодї вже назва нашого народу в Росії цїлком була усталена. Ті письменники не вживають нїколи инших назв, як: Україна і Українець.

Славнозвісний автор „Марусї“, Григорій Квітка-Основяненко, коли зачав видавати в Харкові першу ґазету для українського народа (около р. 1820) то назвав її „Український Вістник“. Так само, як зачала свою діяльність велика українська трійця: Шевченко, Кулїш і Костомарів, то і вона на означенє нашої землї і народности не вживала инших слів, як Україна і Українець.

Наприкінци цїкаво-б було відповісти на питанє, звідки взяли ся у нас, в Галичинї „русскіе“ т. є. кацапи?

Кількадесять лїт тому назад знайшли ся в Галичинї такі людцї, яким сподобали ся царські рублї та російські порядки, де хлоп не має жадного права, а цар-батюшка є необмеженим паном. Кромі сего, вони бачили поневоленє нашого народу Ляхами, а не маючи нї сили, нї відваги станути з ними до борби і силою добути належні права, звернули свої очи на Росію, і поклавши ся на лаві, стали відтам надїяти ся усего ратунку і помочи. Російський уряд використав ситуацію, бо йому ходило вельми о се, щоб в сумежній провінцїї ворожої держави мати свою партію. Посипали ся обильно рублї, і за них заплачені аґенти стали голосити ложну, неоперту на ніяких дослїдах або історичних правдах науку; вони передовсїм всякими обітницями царської помочи проти польського гнету старали ся позискати прихильників, найти віру серед темних мас селянства. Сотворивши в такий спосіб круг свого дїланя, вони поволи, крок за кроком, стали йти дальше, навчаючи своїх затуманених, нераз навіть і дуже чесних приклонників, вирікати ся свого рідного, кажучи, що наша мова є „хлопська“, що нам треба приняти мову панську, таку, якою говорить сам цар. Кромі сего найшло ся у нас богато таких інтелїґентів (а і тепер ще суть такі), які лизнувши трохи науки, спаношились і захотїли конче відріжнитись від простого хлопа. І вони хопились тої науки, буцїм то „російська“ мова є образований, лїтературний „русскій языкъ“, а наша українська мова, се язик „хлоповъ и свинопасовъ“, забуваючи, що під і Москвою і пани і свинопаси говорять одною й тою самою мовою.

В такий спосіб, коротко, на скільки позваляють рамцї тижневої часописи, старав ся я доказати, що наша назва: „Україна“, се зовсім не видумка Ляхів, а назва народна, наша рідна, не менче стара, як і назва Русин, Русь. І тою назвою ми повинні дорожити, вона повинна бути для нас сьвята, бо вона облита кровію тисячів мучеників, українських козаків.

І тому, український хлопе-робітнику, не встидай ся своєї мови нї назви, а дорожи ними, як найбільшим скарбом. Ти повинен гордитись тим, що єси потомком колишнїх славних козаків-запорожцїв. Осьвідомлюй національно і себе і своїх незрячих братів, та жадай від тих, яким дано „пять талантів“, щоб вони сповняли свій обовязок, вложений на них судьбою, для добра українського народу. А коли весь наш народ обтрясе з себе пута темряви, коли для всяких кацапів і перевертнїв не стане поміж нами місця, тодї:

Встане Україна,
І розвіє тьму неволї,
Сьвіт правди засьвітить —
І помолять ся на волї
Невольничі дїти.

Юліян Павчак.

Нюйорська школа реміснича.

Вечірний **курс мальованя шильдів** розпочинає ся з днем 25-го вересня, і треває до 27-го марця; наука відбуває ся від години 7-ої до 9.30 в понедїлки, середи і пятницї. Кляса ся є призначена для молодцїв в вінї від 17 до 25 лїт; до її укінченя треба учащати на три наступаючі по собі курси. Винагорода за з'ужитє матеріялів за перший курс виносить $12, за другі два по $6, разом отже за три курси $24; ся сума може бути ученикови дарована до половини, коли він отримає сьвідоцтво з відзначенєм. Денний курс розпочинає ся 4-го грудня і кінчить ся 27-го марця, отже треває чотири місяцї. Наука відбуває ся щоденно від години 8.30 рано до 4. по полудни, з винятком суботи, коли то школа кінчить ся вже о 12-ій годинї в полудне. Платня за цїло-денний курс виносить $25, яку то суму треба зложити сейчас при вписї. Ручні вправи обіймають: властива метода споряджуваня і приготовленя дощок до мальованя написий; перерисовуванє і поправлюванє старих шильдів; стиль букв і симетричне їх розміщенє; мальованє одним кольором і більше; тїньованє; квадратованє і тло; шмельцованє і золоченє на дереві і шклї; лїтерованє на японській порцелянї, мушлїнї і на дротах.

Теоретичні виклади познакомлюють ученика з загально уживаними фарбами і як вони повинні бути мішані відповідно до повіреної роботи; які кольори повинно уживатись в тїньованю і квадратованю, щоб отримати жаданий ефект; стиль, пропорція і віддїл букв; приготовленє роботи; приготовленє розмірів; вношенє величини листя і ріжниця в мальованю і золоченю дерева а шкла; японованє, сушенє і шмельцованє та другі предмети технїчного характеру, яких нїхто деинде не навчить ся, хотяйби практично працював в тім фаху десятки лїт. На початку курсу звертаєсь увагу ученика на стилїзацію букв, характеристику і ріжницю всяких стилїв, звичайно уживаних в гандлевім малярстві, як приміром, на стиль букв повно і пів римський, єгипетський, дальше на ріжницю квадратів і курсивів (italics) і т. д.

На **курс ковальський** можна ходити лишень вечерами, по 2 і пів години, в понедїлок, середу і пятницю; наука розпочинає ся 25-го вересня і треває до 27-го марця. Вступне за перший курс вносить $12; по укінченю його з добрим поступом, слїдують ще два курси, за які вносить оплата по $3.00. Перші вправи обіймають ручну роботу в кузні, т. є. робленє пойнтів, гачків, скоблїв, стовпових притримувачів (hold fasts), желїзних узд, перстенїв, ланцухових обручок, засувів, зубоватих і носових ключів. Протягом того початкового курсу звертаєсь передовсїм увагу на властивий спосіб постави тїла підчас працьованя в кузнї при ковалї, на спосіб уживаня клїщів і ручного молота, на справу в згинаню, простованю, в скорочуваню, втинаню і в сковуваню, при чім передовсїм звертає ся увагу на найбільше трудні і скомплїковані ручні роботи в кузни після ріжних моделїв і рисунків. Через се ученик набирає потрібної йому вправи в уживаню знарядів. Підчас працї ковальськими знарядами, опять знова звертає ся передовсїм увагу на прилади до вигладжуваня і остреня, на всякі роди долот, сверлів, вітворених ключів, ключів рурових, ріжних клїщів, щипчиків, молотів та на спосіб їх заправлюваня. На підставі певних, практичних досьвідів запізнає ся ученик з простою і найголовнїйшою ковальською роботою, потрібною в щоденнім житю коло дому. Теоретичні інструкції обіймають науку обходженя ся з огнем; знаряди ручні в кузни і як їх уживати; знаряди машинові; желїзо, його обробленє; кованє; вияснене ріжницї горяча; сталь і її обробленє; викінчуванє робіт. Шкільна кузня є уладжена після найновійшої системи, полягаючій на способі експльозії і її вичерпаня, та має шмарґельові колеса і прасу до верченя. Сей курс надає ся для ковальських помічників, котрі, працюючи в приватних кузнях, лиш помагають вишколеним робітникам, а самі не мають нї часу нї спосібности, щоб набрати вправи в виробленю якого будь кавалка.

Вечірний курс науки примінюваня пари і горячої води в будинках розпочинає ся, як і попередні курси, одначе треває всего лишень два курси, кождий по 6 місяців; вступне на перший курс вносить $14, на другий $7; відзначаючий ученик платить $17.50 за оба курси.

Денний курс розпочинає ся 26-го грудня і треває до 27-го марта; приймає ся учеників від 17-го до 25-го року житя. Наука відбуваєсь що дня, крім недїль: вступне на денний курс виносить $40, платних при вписї. На початках науки уділяєсь практичних пояснень, як уставляти і лучити радіятори і як робити всякі „звиненя” (звиненя рур) звичайно уживані, як пр. звиненя звертаючі, дрібні звиненя і звиненя рогові. Сї звиненя робить ся на всїляких рурах, від ¾ до 2. цалевих, звичайно уживаних. Відтак наступає наука про запроваджуванє рур в приватних домах і будинках, про ріжні системи огрітя, як одна або дво парові, або рурами на воду, про огрітє впрост або посередно, про тисненє високе і низьке. Ученики дістають пляни, представляючі актуальне уладженє огрітя рурами з жаданєм завести його в будинку, рівнож намальованім на тім плянї В варстаті шкільнім суть уладжені бельки і стовпи, представляючі дім, і на тім моделю ученики практикують, беручи розмір рур з пляну; дальші складові части, потрібні до обведеня будинку рурами, виробляють ученики самі, з иншого курсу; по укінченю роботи пускаєсь пару з одної рури, находячої ся в школї, щоб переконатись про стан роботи.

Устні виклади обіймають теорію огрітя парою і водою; знаряди потрібні; лученє рур; загальне огрітє; тисненє пари низьке; огрітє парою посередно; тисненє високе; низьке тисненє пари в поодиноких рурах; машина достарчуюча огрітя парою; зниженє огрітя парою і вентиляція.

Запотребованє фаховцїв в тім дїлї піднесло ся в остатних роках; сей курс дає всестороннє образованє, так теоретичне як і практичне в тім фаху.

(Конець буде.)

E168

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
С. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Організатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз“ — принимає членів до 45 літ житя.
Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А“ (ціле посмертне) $1,000.00.
В разі смерти члена кляси „Б“ (половину посмертного) $500.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А“ $400.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б“ $200.00.
Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.
Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Усіх Вп. п. місцевих секретарів

відділів Р. Н. Союза просить ся братські оголошеня в справі мітінгів призначені до друку в рубриці „Рух в відділах Р. Н. Союза“ присилати в сей спосіб, щоб вони найшли ся в редакції найпізнійше в понеділок рано того тижня, у якім мають бути поміщені в часописи. Усі оголошеня, які прийдуть до редакції пізнійше як в понеділок, не будуть поміщені скорше аж на другий тиждень.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 1927 КВІТ $500.00
на пять сот долярів, котрі п. Марія Бабяк отримала як посмертну запомогу по мужу Йосифі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Норт Гадлей, Масс. 20 серпня 1911.
Марія Бабяк.

Сьвідки:
Ілько Бак,
Іван Тудрин.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 164.
Іван Тудрин, предс.
Іван Пенкала, секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ГУДСОН, Н. Й. Бр. сьв. Йосафата, від. 273, повідомляє, що місячний мітінґ відбуде ся дня 17-го с. м., в домі Петра Лубянецького. На мітінґу буде вибирати ся двох урядників: предсідателя і оглядача хорих, тому кождий член має безусловно явити ся; неявивший ся член заплатить 50 цнт., а урядник 1 дол. кари. Взиває ся довгуючих членів, аби свої залеглости вирівнали, бо в противнім разі зістануть виключені з братства і Р. Н. Союза. — П. Лубянецький, кас., В. Хома, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. Дж., Бр. сьв. о. Николая, від. 4. повідомляє своїх членів, що мітінґ дня 17-го вересня розпічне ся о год. 3-ій по пол. Кождий член має явити ся; неявивший ся член підлягає карі 1 дол., а урядник 2 дол. — Н. Пупчик, пр., В. Глива, кас., Гр. Підлипчак, секр.

КЛЕРКСБУРҐ, В. Ва., Бр. сьв. О. Ник. від. 290., подає до загальної відомости, що річний мітінґ відбуде ся дня 24-го вересня. Справозданя і вибір нових урядників. Мітінґ відбуде ся в домі Івана Домковича, Пикей плейс, число 4. Неявивший ся член заплатить 50 цнт., а урядник 1 дол. кари. Ів. Хамусь, предс., В. Дукша, секр.

СПРІНҐ ВАЛЕЙ, Н. Й. Товариство „Просьвіта“, від. 257, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся в неділю, 17-го вересня с. р., о 2-ій год. по пол., в домі І. Цаповського. Неявивший ся член підлягає карі 50 цнт., а урядник 1 дол. — М. Гепеновська, секр.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Перше театральне представленє в Тресков, Па.

„Руський Аматорський Кружок“, з Мекаду, Па. відограє оперету в трех актах:

„Наталка Полтавка“

в неділю, дня 17-го вересня с. р. в гали п. Голея, в Tresckow, Pa.

Грати будуть слідуючі особи:

Наталка, українська дівчина — п. А. Поступак; Горпина Терпилиха, її мати — п. М. Баволяк; Петро, любовник Наталки — п. Г. Пипюк; Микола, своак Терпилихи — п. С. Радчук; Тетерваковський, возний, жених Наталки — п. І. Барнасевич; Макогоненко, сільський виборний — п. Гр. Пипюк.

Режисер і діріґент хору п. Гр. Пипюк.

Початок точно о год. 7-ій вечером.

Всіх Русинів і Русинок, так місцевих як і з околиці запрашає сердечно

Аматорський Кружок.

ПОЗІР, РУСИНИ УКРАЇНЦІ з Монессен і околиці!

Велике всенародне віче

— відбуде ся —

в неділю, дня 17-го Вересня 1911 року,

в парохіяльній гали, 8 str., Monessen, Pa. з слідуючим денним порядком:

1. Справа фонду ім. Мирослава Січинського.
2. Справа фонду ім. бл. п. о. Н. Стефановича.

Народним обовязком всіх Русинів-Українців з Монессен і околиці є:

прибути на се віче і згадати нашого героя, М. Січинського, котрий мучить ся в тюрмі, віддавши за нашу справу свої молоденькі літа;

пошанувати память пок. о. Н. Стефановича, щирого народного робітника на американській Україні.

Початок віча о 2-ій год. по пол.

ЗА КОМІТЕТ:
М. Пелех,
Н. Сивик, *В. Сивик,*
М. Смоляк, *Ф. Янковський.*

Всенародне Віче

в Jeannette, Pa.

в справі: 1) дрогобицьких виборів, 2) народних шкіл в Галичині, 3) в справі фонду бл. п. о. Николая Стефановича, — відбуде ся

в неділю, 24. вересня, о год. 2. попол.

На віче запрошує ся всіх Русинів і Русинок з Jeannette, Pa. і околиці.

КОМІТЕТ.

Велике всенародне віче

в McKeesport, Pa.

відбуде ся

ДНЯ 24-го ВЕРЕСНЯ 1911 Р.

в церковній гали, на розі Sinclair & Ringgold Sts.,

в справі нашого героя М. Січинського та усталення фонду бл. п. о. Н. Стефановича.

ПОЧАТОК О ГОД. 4-ІЙ ПОПОЛ.

Віче розпічне ся панахидою за душу бл. п. о. Н. Стефановича, точно о 4-ій годині пополудни.

До участи сердечно запрашає усіх щирих Русинів і Русинок з міста та з усіх близших і подальших місцевостий

(37—38) *Комітет.*

Іспитований дякоучитель

з грімким теноровим голосом, знає провадити нотний сьпів, школу і театральні представленя. Котра парафія потребує такого дякоучителя, най ласкаво зголосить ся на адресу „Свободи“.

ПОШУКУВАНЄ.

Де є Антін Лученько. Пошукує його уряд братства сьв. Івана Хрест., від. 48. Р. Н. Союза. Перед недавним часом перебував в Філядельфії, Па. (2229 Shamokin Str.). Хтоб про него що знав, зволить повідомити про се уряд Бр., а йому заявити, що єсли до 25-го с. м. не зголосить ся і не вирівнає своїх належитостий, то зістане виключений з Бр. і Р. Н. Союза. — M. Fryncko, Box 55, McKeesport, Pa.

☞ Просить ся ласкаво приняти до відомости, що книжки, поміщувані в рубриці „Книжки надіслані до редакції“, не суть на продаж. Їх надсилають всілякі видавництва лишень в однім примірнику для оцінки чи рецензії, і вони остають власностю редакції. В редакції набути можна виключно тільки ті книжки, яких спис постійно поміщує ся в рубриці: „Книжки, котрі можна дістати в редакції „Свободи“.

☞ ПОЗІР, РОДИМЦІ! ☜

Товариство „Просьвіта“ в Ню Йорку, устроює в суботу, дня 16-го вересня, о год. 4.30 по пол.

похід з новими прапорами.

Просить ся ласкаво П. П. Родимців віджалувати трохи труду, та прибути численно під ч. 134 E. 7-th Str., звідки розпічне ся похід; нехай сьвіт побачить, що ми живемо і цінимо високо нашу народну ідею.

Комітет Товариства „Просьвіта“.

Позір! Родимці! Позір!

Заходом Укр. Товариства „Просьвіта“ в Ню Йорку

відограє ся по раз перший

в НЮ ЙОРКУ

в суботу, дня 16-го вересня 1911.

дуже поучаюча театральна штука з житя народного в 4-ох діях:

„Пещена дитина“

в MANHATTAN LYCEUM HALL
66—68 E. 4th STR., NEW YORK.

особи:

Іван, старий господар .... п. Йосиф Хомів
Олена, його жінка .... п. К. Ольхова
Дмитро, їх син .... п. А. Зеленський
Галя, сирота, їх вихованка .... п. М. Войтович
Мортко, арендар .... п. М. Трач
Стефан, своак .... п. Я. Оленців
Данило .... п. Ів. Ганц
Петро, син Дмитра .... п. П. Прокопів
Гриць, „ „ .... п. Ів. Жовнір
Мартин, син Дмитра .... п. С. Цікан
Касуня, дочка „ .... п. Ю. Кузів
Іванько, син „ .... п. М. Кузів
Павло, старий господар .... п. Ів. Семан

Режисер: п. Гр. Кладен.

Між актами і підчас представленя буде приграваги Укр. Банда з Джерзи Сіти.

ПОЧАТОК ТОЧНО О ГОД. 7½ ВЕЧ.

Каса отворена від 6-ої години вечер.

Ціни місць: Крісло I-рядне 75 цент.; II-рядне 50 цент.; III-рядне 35 цент.; місця стоячі по 25 цент.

По представленю Великий Баль.

Всіх щирих і прихильних Родимців, так з Ню Йорку як і з околиці просить ся о як найчисленнійшу участь, тим більше, що „Пещена дитина“ є живим образом, взятим з народного житя, з дуже поучаючим змістом; є се театральна штука, яку рідко мож побачити на американській землі. Тому знайте, Родимці, що така добра нагода не скоро трафить ся, щоби мож побачити таку прегарну штуку, якою є „Пещена дитина“.

На бали буде приниматн ся нових членів до Тов. „Просьвіта“ без вступного: так само буде приниматись нових членів без вступного аж до кінця сего року. Місячна вкладка до Тов. для мужчин виносить 40 центів, а для женщин 30 центів, а крім того по 5 центів на доктора. В разі недуги платить Тов. 5 долярів тижневої запомоги мужчинам, а 4 дол. женщинам. В разі смерти платить Тов. 100 дол. на похорон. Тов. „Просьвіта“ має власну бібліотеку і всякого роду часописи.

Вп. Родимці! не тратьте догідної хвилі, а впишіть ся громадно в члени Тов. „Просьвіта“, бо тільки наукою і просьвітою добем ся ліпшої долі. Просьвіта, се оруже, котрим побіджають без гармат; се піднесеня духа культурою, се скарб, найдорожший на сьвіті.

Комітет Тов. „Просьвіта“.

Перший великий Баль

устроює Братство сьв. Івана Хрестителя, від. 59. Р. Н. Союза в Everson, Pa., в Tyrone Hall,

НА ДНИ 16-го ВЕРЕСНЯ С. Р.

Початок о годині 6-ій вечером.

Вступ для мущин 50 цент.; для женщин 15 цент.

Кождий член є обовязаний явити ся на сім балю.

Усіх Родимців так місцевих як і з околиці запрашає як найсердечнійше

Балевий Комітет.

КАЛЄНДАР.

ВЕРЕСЕНЬ.

н.ст.	Дни	Руські сьвята
14	Четвер	1. Верес. Симеона
15	Пятн.	Маманта
16	Субота	Антима
17	Неділя	14. Вавила, Мойс.
18	Понед.	Захарії
19	Вівтор.	Чудо Арх. М.
20	Середа	Созанта, Макар.

НОВИНКИ.

¶ **Виборча кампанія в Канаді.** У Канаді вже розпочала ся на добре виборча кампанія. Дві впливові партії, лїберальна і консервативна, почала вже на добре аґітацию за своїми кандидатами. Крім сих двох партій виступає ще і трета партія, фармерів. Видала вона відозву до кандидатів на послів консервативної і лїберальної партії, де годить ся на них голосувати під услівєм, що вони підпишуть з'обовязанє, на доказ, що будуть заступати не інтереси партії, лиш інтереси фармерів.

У сій відозві на першім місци поставлене є услівє, щоб посли голосували за цловою угодою зі Злученими Державами. Крім сего домагають ся вони, щоб держава завела перевіз пакунків почтою, завела контролю над бюрами посередництва праці, зрівнала цїни білєтів на західних і всідних лініях і взагалї, щоб у всім питалась о волю і бажання народу, а не поодиноких партій. Чи посли одної або другої партії згодять ся підписати таке зобовязанє, ще питанє!

Крім сих трох партій, виступає ще і партія соціялістична зі своїми кандидатами, однак на великі успіхи числити вона не може, бо населене Канади, се переважно фармери, а соціялїстична партія заступає, як сама говорить, не інтереси рільників, лиш інтереси мійського населення, промислових і фабричних робітників.

¶ **Заворотна височінь.** В Вашінґтоні роблено оноді проби з новою гарматою, яка стріляє в гору і має на цїли підчас війни нищити воздушні воєнні бальони та аероплани. З сеї армати кулї летіли на 18.000 стіп високо в гору, отже о 6.000 висше, як взагалї дотепер вдало ся чоловікови вилетіти бальоном.

¶ **Робітницькі неспокої в Европі.** В усіх більших містах в Німеччині появило ся сильне невдоволене серед робітницьких мас. Часописи толкують се тим, що німецькі робітники задивили ся на своїх англїйських товаришів за каналом. В Саксонії працьодавці в фабриках желїза порішили з днем 26-го серпня льокавт, який діткне 60 процент занятих у них робітників.

¶ **Покланяють ся зрадникам народу.** Двайцять літ минуло, як умер у Київі зрадник нашого народу, Наумович. Він, провідник кацапів, покинув наш нарід, перейшов на православну віру й перейшов під Москву. Таким чоловіком бридить ся кождий чесний чоловік, а по смерти його згадує з жалєм і встидом. Та всї кацапські ґазети величають його тепер попід небеса, бо він показав, як зраджує свій нарід і служить ся за гроші Росії. Наумович наброїв був для нашого народу богато лиха. Та памятаймо, що память про него загине між нашим народом разом з загибілю кацапів. Всїх сил докладаймо, щоби виполоти кацапський кукіль з нашої ниви.

¶ **Своєї школи народної не можуть дістати львівські Українці.** Рада міста, в якій сидять самі вшехполяки, на домагання Українців здвигає лише раменами. Тисячі дітий львівських українських робітників є позбавлені народної школи, в якій могли би вчити ся в своїй мові. Висилано уже кілька разів з нашої сторони делєґатів до президента міста з представленєм сумного стану (у Львові є всього одна бідненька українська школа народна ім. Шашкевича і одна приватна, ще біднїйша, та дві школи вправ), але президент кивав лише головою та обіцював грушки на вербі. Коли знов тепер делєґація удала ся до нового президента, Наймана, в справі української школи ім. Шашкевича, яка валить ся, він відслав її з нічим. Однак львівські Русини порішили не закладати рук. Робітники, що платять ріжні драчки, з яких удержуєть ся цїлу машину міста, мусять дістати народні школи, на разї хоч би одну, для своїх дітий! Німці в Познані, Москалї в Росії не відмовляють Полякам польської школи, а львівські вшехпольскі патріоти відмовляють українському робітничому населеню його школи! Чогось подібного не знайшлось би й у диких країнах!

¶ **Непрошені опікуни нашого селяньства.** Вже від давна намовляють наші русофіли темне селяньство в Галичині, а також всякі темні духи від „Поступів" і тут, в Америці, до еміґрації в Росію. І не мало пішло туди легкодушних галицьких Русинів на смерть та на муку, або на заслане в Сибір, як отсе лучило ся з селянином Іваном Волинцем-Загоруйком, що з трудом вернув до Галичини, та тут з сльозами в очах оповідає про російські порядки, очевидно не ті, які Дудикевич і Глушкевич в поїздї до ґр. Бобрінского бачуть з желїзничого воза, або з розкішного петербурського сальона. Як пишуть краєві часописи, отсе знова галицькі, кацапські часописи стали намовляти на сьвіжі муки наше селяньство, посилаючи його між грузинів (!), до тифлїскої ґубернії; а якийсь російський легкодух, Досинчук, намовляє до еміґрації на Волинь.

¶ **Шевченкові поезії по німецьки.** Одна німецька поетка переклала богато Шевченкових поезій на німецьке й саме тепер видала їх окремою книжкою. Переклала вона дуже гарно, тай книжочка дуже красно оправлена, а крім того є в ній портрет і 7 малюнків Шевченка. Ось так шанують нашого поета Німці, цїлком чужий парод; а наші кацапи нераз нападали і нападають на Шевченка та ганьблять його останними словами. Та вони тому ненавидять Шевченка, бо Шевченко дуже остро виступав проти зрадників нашого народу. Про них лишень Шевченко сказав: „Пявки, пявки, може батько остану крову продав, заки вивчив московської мови"!

¶ **Грізна пошесть.** З Богородчан доносять до львівських часописій, що там вибухла в останнім часї пошесть кровавої „різачки", яка з кождим днем прибирає ширші розміри. Нема хати, де би не лежав хорий і то не лише в самім місті Богородчанах, але і в доокрестних селах. Ляхівцях, Горохолинї, Яблїнці, Порогах, Маняві як також в місточках Солотвині і Лисци. Сила пошести так страшна, що в навіщених нею місцевостях забирає смерть день в день 2—3 особи. Найбільше умирають діти від кількамісячних до кільканайцять-літних. Лїкарі є гадки, що ся пошесть, то кровава різачка, а — простолюдє називає її холерою. Слабість треває всего кілька днів, та бувають також такі випадки, що хорий умирає серед мук вже в протягу кількох годин. Просто неприємно в тій сколиці жити, чуте і глядіти на все те, що кругом дїє ся. До того часу не видно ні найменшого порядку, не видано ніяких охоронних зарядженьи, ніхто не знає, скілько де хорих, тому, що слабість в більшій части скривають; одним словом відносини страшні і ніхто не вгляне в се, ніхто не старає ся серіозно про борбу з пошестю. Здає ся, місцеві власти виявляють рішучо за мало енерґії, щоби здавити епідемію. Бо і на щож? Се вмирає лиш руський хлоп, а такий в очах галицьких властий стоїть менче, як панська безрога.

¶ **Словацькі торжества.** Що року відбувають ся в столиці Словаччини, в Св. Мартині Турчанськім, словацькі національні торжества, получені зі з'їздами і конґресами, нарадами, переглядами словацьких сил і т. д. Кождий словацький інтеліґент спішить до Св. Мартина, до своєї національної Мекки. Приїзджають сюди також славянські гості, в першій мірі Поляки і Чехи. Такий з'їзд відбув ся і сего року, именно 1. і 2. серпня с. р. Радили: національний слов. комітет, музеальний виділ, товариство словацьких женщин „Živena", і жіноче товариство для підпомагання народного промислу „Lipa". Рівночасно відбув ся з'їзд словацької академічної молодїжи.

¶ **Велику крадїж** сповнено на Угорщині з почтового возу поспішного поїзду, Будапешт-Капиці. Скрадена сума має виносити около 40.000 корон. Є підозрінє, що злочинці втекли до Галичини, тому будапештенська поліція телефонічно повідомила про случай комісаря поліції в Станїславові.

¶ **Монополь на сірники** буде заведений в Австрії мабуть вже в короткім, бо правительство внесе в осінній сесії парляменту законопроєкт в тій справі. Сірники будуть так продавати, як тепер тютюн, очевидно будуть вони дорожші. До цїлого ряду тягарів, які поносить „щасливий" горожанин Австрії приходить один новий.

¶ **Холера.** В Альбанії, Венеції і Триєсті ширить ся дальше холєра, а кождий день приносить сьвіжі непокоячі вісти. Власти розпочали вправді боротьбу із холєрою, але доси на жаль вислїду тих старань не видно. До столиці Чорногори, Цетинії, прибуло на запросини міністерства внутрішних справ, двох бактеріольоґів з Відня, щоби перевести строгі дослїди над родом холєри і евентуального уділення вказівок що до успішних середників проти неї. Альбансько-турецьку границю замкнено зовсїм зі сторони Туреччини, щоби спинити перенесенє холєри до Туреччини.

¶ **Дивне село.** В Росії, в Забайкальскій ґубернії, знайдено недавно нове село, яке ніколи не платило ніяких податків, не знало ніякої поліції і мало свого вибраного, але ніким незатверджуваного війта. Тото село було в такім кутї, що там ніхто не заїзджав і ніхто не знав, що таке село взагалї істнує на сьвіті. Тепер то село буде платити податки і давати рекрута, так як і инші села. Дотепер ніхто з того села не служив при війську.

¶ **Рай в Росії.** З азійської Росії доносять до ґазет страшні річи про надуживи над робітниками, котрі працюють при будові желїзниці над рікою Амур. Именно тисячі робітників голодують, а за найменший опір бють їх, та нераз убивають. А арештантам, приділеним до робіт, вже найгірше. Вони через те старають ся втїчи. Але коли дозорці, ловлячи арештанта, убють його, то мають за то 15 рублїв нагороди. Аби більше „заробити", вони убивають таких арештантів, котрі і не пробували втікати. От ваш рай кацапи, запроданці російського уряду! Уряду, не народу, бо нарід російський, котрий є трохи просьвіченїйший, сам бурить ся на таке нелюдське обходженє ся з робітними людьми. Але за то галицькі „панове" і російські „чиновникі" — рідні собі духом, і через те Поляки підпирають в Галичині всіми силами москвофілів, а москвофіли вислугують ся за се Полякам і поборюють Українців.

¶ **Чума в Одесї.** Як читаємо в українських часописах, виходячих на російській Українї, в Одесі прокинула ся опять страшна пошесть, чума. Її занесено правдоподібно на кораблі, що прибув в Одесу з Індії.

¶ **Примірні монахи.** З Єрусалима доносять, що тамошні монахи, мешкаючі по келіях коло Христового гробу, затягають до своїх мешкань молоднї віком прочанки, котрі приходять звідувати гріб і там зводять їх. Архимандрит Володимир „просить" проте о недопусканє до Єрусалиму (особливо з Росії) жінок понизше сорок літ. В той спосіб хоче спинити розпусту монахів. Архимандрит видно гадає, що коли злодій не вкраде нїчого тому, що нема що красти, то він не злодій, а порядний чоловік.

¶ **Мадяризация Українців на Угорщинї.** Мабуть нема народу на сьвіті, який жив би в таких відносинах і тілько терпів від утиску чужинців, що Українці. В Росії, Галичинї чи Угорщині, скрізь панує одна брутальна і не перебираюча в средствах система здавлювання всякого проблиску українського нац. життя. Виїмкові закони, які заперечують Укрінцям всяке право до політичного і економічного і культурного розвитку, мають на меті винародовити та переміняти Українців у Москалїв, Поляків і Мадярів. Тяжко живеть ся проте Українцям, з дня на день нові насильства, переслїдовання, заборони і утиски. А вже хиба найгірше живе ся Українцям на Угорщині. Там живе пів міліона Українців, які відділені горами Карпатами від Українців Галичини і Буковини, а не маючи нї шкіл нї книжок на рідній мові, скоро винародовлюють ся і мадяризують. Одинокою опорою мадяризації є почасти церква, бо хоч майже всї українські сьвященики відцурались своєї рідної мови і української народности, та стали завзятими мадяронами, то все-ж таки службу Божу відправляли по старо-славянськи та так і молились, а навіть з деякими виїмками і по українськи проповідували. Тепер і се має бути знесене і служба Божа має відправляти ся в мадярській мові. Почин до сего дав сьвященик мадярон, парох греко-католицької церкви в Буді, а за ним завело двіста сьвящеників в руських церквах службу Божу в мадярській мові. Се обурило незвичайно українську людність Угорщини, яка виступила в обороні своєї церкви і віднесла ся в тій справі до архиєпископа в Остригомі і до Риму. Коли-ж ті заходи не принесли ніякого успіху, звернули ся угорські Українції до всіх епископів Угорщини з пламенним протестом, в якім енерґічно жадають усунення мадярської мови і поновного заведення в греко-католицьких церквах старославянської літурґії. В протесті, державнім в незвичайно острім тоні є характеристичний висказ: „Згинемо а не уступимо!" І се одно для нас дуже потїшаюче. Сї слова дають надію на те, що угорська Україна не зовсїм для нас пропавша і що саме через оборону своєї церкви, прийде наш нарід і на Угорщині до національного самопізнання.

Без працї.

(Казка Івана Франка.)

Був ту собі в нашім селї Іван, парубчак здоровий і вродливий, але такий лїнивий, такий лїнивий, що нехай Бог боронить. Так і прозвали його Іван Лїнюх.

Що правда, лїнивство його богато де в чому неподібне було до мойого, або твойого лїнивства, шановний читателю, і коли-б нам прийшло ся що дня зробити хоч половину тої роботи, яку звичайно робив Іван Лїнюх, то без сумнїву нам би здало ся, що ми зробили бодай половину мітольогічних Геркулесових робіт. Іван уставав геть-геть перед сходом сонця, кормив, поїв і чистив худобу, клепав косу, вязав лен, косив, молотив, рубав дрова, що аж іскри скакали, молов зерно на ручних жорнах, двигав тягарі, різав січку, носив воду з ріки, одним словом, робив тисячі тих важких а ненастанних праць, що становлять зміст хлопського житя. Від рана до ночи все на ногах, все занятий, він мало чим ріжнив ся від незлічимої многоти тих сїрих постатів, що розсипані по широкім божім сьвітї, лазять і снують ся по ньому, мов мурашки, і гинуть як мурашки. Вони становлять неначе частину самої елементарної сили тої землї і майже не лишають по собі анї крихти того, що називаємо історією. Жиють, щоби працювати, а працюють, щоби з голоду не вмерти — ось і все. І так раз у раз, із покоління в покоління, без ніякої зміни, без ніякої полекші, без ніякого —, сказати можна — поступу. Та про те було щось таке, що виріжнювало Івана з поміж сїрої хлопської маси, а се було власне його лїнивство. На лихо йому, лїнивство се не могло проявляти ся в дїлах, а то задля двох причин. Раз тому, що Іван був мужик, а мужик хоч-би й найлїнивійший, звичайно мусить десять раз більше робити, ніж найробучійший ,,інтелїгент". А по друге, доля немов наперекір його вродженому лїнивству, чисто на сьміх та на глум, зробила його наймитом, бідолахою без поля і рілї, без хати і роду. Виріс між чужими, поштуркуваний, занедбуваний і кривджений, служив за харч і одежу, — от тим то звичайний тягар хлопського житя притягав його з подвійною силою. ,,Наняв ся — продав ся" — каже приповідка, а щож-би то був за господар, котрий-би купивши таку цїнну річ, якою є людська сила робуча, не старав ся вивискати її як найосновнійше, з усїх боків, до остатньої краплини?

От тому-то лїнивство Івана Лїнюха не могло проявляти ся на дїлї, то значить тим, щоб він нічого не робив. Про се при його станї навіть гадки не могло бути. Вроджена його хиба проявляла ся тілько в його неохоті до всякої працї, в тім, що він раз у раз бурчав, вітхав і проклинав. Бурчав і нарікав він устаючи рано, проклинав сходяче сонце, з ненавистю поглядав на ті ниви злиті його потом і оброблені його руками, а приносячі весь дохід кому иншому, а хоч нїколи не міг віддважити ся на те, щоби проклинати або бити господарську худобу, ту худобу, до котрої звичайно привязував ся цїлим серцем, мов до найблизшої рідні, то все таки годуючи, поячи і чистячи улюблені воли або жеребята, він ,,виварачав" на господаря, бурчав на богачів взагалї, або проклинав власну долю, що так уперто силувала його здобувати кождий, хоч-би найнужденнїйший шматок хлїба працею, а надто ще такою важкою, немилою працею. Не за дїла затим, а слова і ,,охоту" осудили Івана селяне, прозвавши його Лїнюхом. І по свойому вони мали рацію, гулюкаючи на Івана, погорджуючи ним, посьміховуючи ся з него, нерадо приймаючи його в найми. Хоч сам Іван робив добре, але його вічне бурчанє, квасне та якесь заспане лице, осовілі очи, все те обдавало його якоюсь атмосферою лїнивства, котра заражувала і обезсилювала других. В роботі хлопській, рільничій, переважно гуртовій — приклад, заохота, ота зараза моральна займає дуже велике місце. Робітник охочий, веселий, жартовливий та сьпівучий, у котрого ,,очи грають" і ,,жили ходять" при роботі, є великим скарбом; хоч сам він нераз меньше робить ніж другі, але під гомін його жартів, вигадок та пісень, на вид його палких очей, здорово, ясного лиця і хутких та кренких рухів робота всїм іде спірнїйше, лекше і красше; здобуток показує ся звичайно богатий і люде не потомлені та вдоволені самою працею більше ніж заплатою. ,,Такий уже дух на робітників наскочив" — говорять господарі і добре пильнують, щоби того ,,духа", то є власне того робітника, що так уміє другим ,,духа додати", задержати при собі як найдовше.

Зовсім противно дїє ся з лїнивим робітником. Недармо говорить приповідка: три дни не їдж, а весело диви ся! Такий робітник, що весело дивить ся, може собі робити й найліпше, але для господаря його робота не має цїни: сам його вид, його лїниві рухи та його бурчанє роблять йому більше шкоди, бо знеохочують других, заражують їх лїнивством, бунтують їх. І робота їм тяжка, їда не смачна, і час довгий, і господар нелюдяний, і плата мала, а при кінци показує ся, що й зробили вони мало і не до ладу. А що найголовнїйше, то головний виноватець звичайно чинить вид, немов то ,,моя хата з краю, я нічого не знаю"; його робота найлїпша, закинути йому не можна нїчого, і господар мусить мовчки сам в собі гнути злість, та хіба зарікати ся, що на будуще на прийме до роботи проклятущого ,,бурмила".

От таким то бурмилом у сїльській роботі був і наш Іван Лїнюх і се була причина, що його не любили господарі і не радо брали його на службу, платили йому менше чим другим, а кормили його гірше, а нераз навіть без вини наганяли зі служби. Та все се не то, що не поправляло, не підохочувало Івана, а все більше квасило його, знеохочувало до працї, до житя і людей, до цїлого сьвіта. Робота була для него найнелюбійша, найогиднїйша річ на сьвітї, була найбільша його прикрість, котру він кождого дня, кождої години мусїв поборювати з найбільшою натугою всїх своїх сил, а в котрій про те нїколи не міг засмакувати.

II.

Одного дня післав господар Івана до лїса, щоби дров сухих нарубав, вязанку навязав і до дому приніс. Днина була лїтна, робуча, і господар не хотїв для крихти сухариня мучити коней. А що Іван змучить ся — се байка. Такому лїнюхови се навіть до здоровля причинить ся, коли трохи примне кости.

Ішов Іван у ліс із сокирою за ременем таї бурчав і кляв ненастанно. Прийшов, сїв на старім пеньку, щоби хвилю відпочити, але не переставав бурчати та перебендювати.

— Господи, — зітхнув він нарешті, — що тобі завинила душа моя, що ти її засудив на отсю вічну каторгу! Чиж не змилуєш ся надомною, чи не позволиш менї хоч рік, хоч місяць, хоч тиждень жити спокійно, щасливо, без тої проклятої працї? Ой, бо допекла менї вже до живого та праця! Ненавиджу її, як невольник свої кайдани, але так само, як невольник кайданів, так я її не можу позбути ся й на хвилину. Навіть у снї не перестаю працювати, не можу розстати ся з моєю мукою. Боже, змилуй ся надо мною! Позволь менї хоч день оден, хоч одну годину прожити без працї, без думки про працю!

Слова ті, висказані в голос, дивно якось завенїли в Іванових ухах. Зірвав ся на рівні ноги і напружив слух; здавало ся йому, що в голосї його власних слів звенїв якийсь інший, чужий голос, острий, що сверлував його душу і наповнював її дивним неспокоєм. І ось він заглубив свій слух в лїсову тишу, в ту тишу голосну, живу і вічно рухливу мов хвильоване океану. Але нічого особливого не почув. Було саме полудне, сонце пекло і жеврiло посеред безхмарого неба; величезні дуби, ялиці і берези дрімали недвижно над Івановою головою, роскішно грїючи свої верхшечки в соняшнім скварі; в тїни їх гущавини грали ся міліони дрібнесеньких комариків, а рої їх підіймались і опускали ся мірно, видаючи своїми крильцями ніжний, ледво чутний але мольодійний шелест, немов сонний бренькіт якогось чародїйського інструменту. Чим довше вслухував ся Іван у той бренькіт над своєю головою, тим більше йому здавало ся, що душа його впливає в якийсь новий сьвіт, напів прозорий, таємний, близько сумежний з дотепершньою дійсностю, та все таки зовсїм від неї відмінний. Опанувало його якесь незвичайне вколисане, немов могуча, тепла, мягка хвиля несла його кудись, а він любуючись, безвладно дасть її нести в безвісти.

Втім нараз якийсь новий, острий та проймаючий тон затремтів у повітрі. Захитав він попереднєю гармонію, але не розстроїв її. Був се тон також тихий, ледво чутний, немов-би бренїла золота мушка, але тон дивно якось сконцентрований, заострений, бачилось — повний несказаного болю і роспуки, невимовного благаня. Іван відразу пригадав собі, де і коли він чув той тон.

О, се було давно! Ще Іван був пастухом і враз із другими хлопцями пас господарську худобу з тім самім лїсї. Ото-ж одного разу товариш його Гринько звернув його увагу на велику, чорну, блискучу муху, що крутила ся довкола коров, але не сїдала на них. Іван нїколи ще не бачив такої мухи, то й цікаво слїдив за нею очима. Гринько також. Нараз побачили, що муха сїла на смереці, а надибавши в ній вузенький дірку від вигнившого сучка, влізла в вю і сховалась.

— Ага, маю її! — скрикнув Гринько і надибавши відповідний патичок, заткнув його в ту дірку і увязнив муху. — Слухай, як грає! — кликнув тоді, притуливши ухо до смереки.

Іван з якоюсь трівогою притулив і собі-ж ухо до смереки і почув звук тихесенький, тонесенький, та такий безмірно проймаючий, на пів болющий а на пів жалібний і благаючий, що цїла його істота затремтїла якимось несказаним смутком.

— Гриньку, випусти її! — скрикнув він.

— От що, був-би я дурнем! — відказав Гринько. — Добре, що її маю. Нехай менї грає!

І поштуркавши затичкою, знов притулив ухо до смереки і радісно прислухував ся досить довгу хвилю, а в кінци сказав:

— Але грає! Бігме, що гарно грає!

— Пусти її, Гриньку, — просив Іван. Менї її жаль.

— Кого тобі жаль? Мухи? ха, ха, ха! От-то менї велика худоба — муха!

— Але по щож і муху мучити?

— Як то по що? Нехай менї грає!

— Пусти її Гриньку, піду тобі худобу з глибокої дебрі завернути.

— Іди, безуме, чого тобі захоче ся! Не пущу її, бо менї не хоче ся. А худобу завернути ти й так підеш.

Іван не випирав ся, бо знав з гори, що так буде, а коли-б того не хотїв учинити, то старший пастух ще й в карк його насе. Та все таки стрібував поставити ся на упір з іншого боку.

— Ну, то я сам її випущу!

— Анї менї важ ся! — скрикнув Гринько. — Се моя муха! Я її зловив і буду її ту тримати, доки менї сподобає ся. А як-би ти менї поважив ся її випустити, то такий тобі празник справлю, що тобі нічого більше не буде треба.

Гринько був старший, дужший, смілїйший від Івана, а надто був богацький син і міг Іванови допекти тисячними способами, коли тілько захотів. Тож Іван не всьмілив ся задирати ся з ним, тим більше, що Гринько все ще стояв коло смереки, держачи рукою затичку і від часу до часу прислухуючи ся граню увязненої мухи.

— Але-ж то грає! — радісно скрикнув Гринько. — Ще я не чув мухи, котра-би так грала. Послухай лишень, Іваську!

Іван хвилю вагував ся, а вкінци немов щось попхнуло його до смереки, приложив ухо і слухав. Писк не переставав і проймав його дрожю. Якийсь глибокий жаль пробирав його. А коли в кінци вiдорвав ся від смереки і пішов далї за худобою, то розпучливий жалібний бренькіт немов усе біг за ним на здогін, сверлував і мучив його. Довго Іван не міг заснути тої ночи, а й у снї бачив нещасну муху зашпунтовану в дереві, чув її писк, але в сто раз голоснїйший, немов зойк вітру в скальних заломах, або немов завід жінки над мерцем.

— Ні вже, будь що буде, а завтра мушу її випустити! — сказав Іван сам до себе. — Скоро тілько худобу вижену до лїса, зараз забіжу до тої смереки і витягну затичку. Нехай собі бідна муха летить до своєї хати!

З тою постановою Іван заснув.

(Дальше буде.)

Польсько-російська квестія.

Під таким заголовком помістила недавно одна амер. польська часопись, „Gwiazda polarna", переклад статі А. Žvan-а з французького журнала „Revue de Francais". Ся замітна стаття заінтересує певно і наших читачів, тож подаємо її тут майже в дословнім переводі.

Росія — читаємо у тій статї — поміж иншим, стремить усїми силами до витвореня непроходимої пропасти поміж собою а усею прочою Славянщиною. Др. Крамаж, якого хиба годі підозрівати о вороже становиско супроти Росії, сам уже набрав такого пересьвідченя і оголошує в часописи „Narodne Listy" статю, яка повинна зацікавити усїх тих, що мають до дїла із т. зв. славянським питанєм.

Бувший апостол ідеї збратаня Славян доказує на підставі польсько-російського порозуміня і дружнього співдїланя Росії з Австрією, що Росія веде крайно ворожу політику для усїх Славян, яких вона, як і цїлу Европу, віддає під геґемонію Німеччини. Сю небезпеку вдало ся на якийсь час спаралїжувати померщому анґлїйському королеви, Едвардови.

Для інформації французьких читачів, та для доказу, як шкідливою для самої Росії є шовіністична політика російських націоналїстів, додає автор статї, д. Жван, слїдуючу статистику: після послїдного спису людности, переведеного в Росії в 1897-ім році, жило в европейській і азійській Росії:

55.600.000 Великоросів (Росіян)
22.400.000 Українців,
5.900.000 Білоросів,
8.000.000 Поляків,
3.100.000 Литвинів,
1.800.000 Німців,
1.200.000 Румунів,
1.200.000 Вірмен,
5.100.000 Жидів,
3.500.000 Фінляндців, та декілька мілїонів усяких дрібнїйших народів.

Ся статистика показує наглядно, що в 1897-ім році Росіяни творили мало що більше, як третю часть населеня усеї російської імперії (130 мілїонів); не підлягає сумнївови, що се чисельне відношенє до нинїшного дня змінило ся ще дужше в некорисить Москалїв.

Дальше автор доказує, що гадка, начеб відносини Поляків до Українців стояли на перепоні польсько-російському порозуменю, є цїлком безпідставна. Вистане лиш вказати на обставину, що галицькі Українцї самі протестують проти вмішувань Росиян до їхніх дїл. Українські посли в віденськім парляменті суть як найбільше ворожо настроєні проти царської Росії. Вистане лиш пригадати бурливу сцену в австрійськім парляменті, коли то один з старорусских послів хотїв виголосити бесїду в російськім язиці.

По черзї автор згадує за ту москвофільську фракцію, яка буцїм-то хоче посїстати вірною Австрії і поладнати церковні відносини з Римом. Ся партія вважає своїм лїтературним язиком язик російський, для народа однак хоче заховати його питому, рідну мову. На чолї того сторонництва стоїть Глїбовицький, бувший член парляменту і товариш д-ра Крамажа в його подорожи до Петербурґа. Трете сторонництво на Руси, се москвофіли-новокурсники, на яких Росіяни покликують ся завсїгди, говорячи про москалїв в Галичинї.

Автор обговорює відтак права, які мають Русини в Галичинї, де вони займають найвисші становиска (!?). Руська провінціональна вистава в Стрию доказала, що руський люд в Галичинї підносить ся економічно і культурно.

Опікуни галицьких Русинів забувають, що в Росії живе 22 мілїонів Русинів, яких російський уряд люто переслїдує, що в Росії український язик не має ніяких прав. Гадку, начеб нові закони, звернені проти Поляків та Фінляндців були обявом могучости народного почутя Росіян, називає автор наївностю.

Вкінци обговорює він у своїй статї холмське питанє і вказує на погляди, які в тій справі панують серед инших Славян, на погляди преси чеської, словацької, словінської, хорватської, болгарської, сербської і чорногорської; сї погляди виявили ся наглядно підчас всеславянського конґресу в Софії.

Відлученє холмської ґубернії — читаємо в статї — булоб потоптанєм умов підписаних монархами та моглоб довести до непожаданих наслїдків.

З цїлої статї бачимо, що Поляки починають поволеньки еманципувати ся зі своєї утопії „Polska od morza do morza", зачинають поневолі признавати Українцям право на самостійний розвиток, признають їм здобутки на полї всесьвітного поступу, в культурі і економічнім житю.

Одно тільки дивне: читаємо про російський шовінїзм. Виходить, що Поляки добре бачать „чуже під лїсом", — та на жаль не годні добачити свого, таки „під носом". Бо вже певно в цїлім сьвітї нема бруднїйших шовіністів, від наших „браці" Поляків.

Ще всїм нам сьвіжо в памяти, як після подій на львівськім університеті, не лиш виключно самі вшехполяки, але без розбору, „найпоступовійші" польські партії гуртом накинули ся на наших студентів.

Провідник польських соціялїстів, Дашиньский, признав колись в астрійськім парляменті, що днесь польська культура живе коштом українського грома, то домагав ся заснованя українського університету. Се не перепинило його опісля накинути ся в своїм орґанї „Naprzód"-ї з грубою лайкою на українських студентів, та звалювати на них усю вину за кріваві подїї.

А. Петрів.

E170

КНИЖКИ

котрі можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Монгострадальний народ	20
Народний рух астр.-угор. Русинів	15
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні віруваня	20
Русько-анґлїйський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америцї	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за померших	10
Папері листові з вінєтами, оден	2

Молитвенники і книжки богослужебні та релігійні.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб душі	60
Хлїб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	.70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Души	80
Збірничок	55
Збірничок найкрасших пісень цер.	10
Ангельский хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. I.	25
Ангельский хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хлїб Души	1.80
Хлїб Души, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Души	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими бук.	1.80
Збірник	1.90
Збірничок	1.30

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Цїни і правила оголошень в „Свободї".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жаданє листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно оден раз в рубрицї „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ ТЕАТРАЛЬНИХ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошенє адреси 25 цнт.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цілости. В противнім разї оголошенє безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошенє несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній сторонї паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.